

Onderzoek bij bestaande kunstinitiatieven in de langdurige zorg en ondersteuning

Onderwerpen: kunst en cultuur, langdurige zorg en ondersteuning, ouderen, kwetsbaar, gezondheid, welbevinden, participatie, zingeving, extramuraal, intramuraal

Datum geplaatst: 12 september 2019

Deadline: 16 oktober 2019, 14.00 uur

Inhoud

Onderzoek bij kunstinitiatieven in de langdurige zorg en ondersteuning	1
ACHTERGROND	1
ZonMw-programma Kunst en Cultuur in de Langdurige Zorg en Ondersteuning	1
DOEL SUBSIDIEOPROEP	2
RANDVOORWAARDEN	4
Wie kan aanvragen	4
Welk bedrag kan aangevraagd worden	4
BEOORDELINGSCRITERIA	5
Relevantiecriteria	5
Kwaliteitscriteria	5
PROCEDURE & TIJDPAD	7
Beoordelingsprocedure	7
Tijdpad	7
Meer informatie:	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
INDIENEN	7
Indiening (via ProjectNet)	7
TIPS	7
Verklaring akkoord indienen uitgewerkte subsidieaanvraag	8
Inhoudelijke vragen	8
Technische vragen	8
Downloads en links:	8

ACHTERGROND

De laatste jaren zijn er veel kunstinitiatieven voor kwetsbare ouderen opgezet, onder meer vanuit het nationale meerjarenprogramma [‘Lang Leve Kunst’](#) (LLK) (2013-2016). Dit programma maakte onderdeel uit van het Convenant ‘Ouderen en Cultuur’, ondertekend door VWS en OCW en is opgericht door Stichting RCOAK en Fonds Sluyterman van Loo in samenwerking met VSBfonds en het Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst. De evaluatie van het LLK-programma heeft aangetoond dat het van belang is dat inzichtelijk wordt gemaakt wat het belang van kunst en cultuur voor ouderen is. De eerste stappen voor deze omslag zijn gezet binnen het LLK-programma en de wens is er om dit verder te ontwikkelen. Primair voor de doelgroep ouderen maar het onderzoek beperkt zich daar niet toe. Ook voor andere (kwetsbare) zorgvragers is kunst en cultuur van belang.

De projecten gefinancierd in het kader van het LLK-programma vormen mede de basis voor de [Kennissynthese](#) zoals deze in 2017 is opgesteld. De maatschappelijke waarde van kunst en cultuur wordt in de langdurige zorg en ondersteuning in binnen- en buitenland breed gedragen, maar de kennis hierover is versnipperd. Het doel van de kennissynthese was om op drie terreinen (onderzoek, beleid en praktijk) de laatste stand van zaken over de kennis hieromtrent in kaart te brengen. Daarnaast zijn conclusies en aanbevelingen geformuleerd. In vervolg hierop is er een ontwikkelagenda samengesteld met kansrijke onderzoeks- en ontwikkelrichtingen. Deze ontwikkelagenda zal naar verwachting in september 2019 worden gepubliceerd.

In navolging op de Kennissynthese is begin 2019 door Strategy & PWC in opdracht van de samenwerkende fondsen, waaronder Stichting RCOAK en Fonds Sluyterman van Loo, een macro-economische businesscase (MEBC) opgesteld. Dit had als focus de mogelijke impact van participatie in kunstinitiatieven op de zorg- en ondersteuningskosten voor ouderen in Nederland. Eén van de aanbevelingen was dat meer onderzoek nodig is naar de werkzame elementen van kunstinitiatieven op de positieve gezondheid van ouderen. De uitkomsten van de MEBC hebben bevestigd dat de waarde van kunst en cultuur niet slechts in cijfers uitgedrukt kan worden. De meerwaarde kan in zijn geheel worden getoond binnen het drieluik cliëntervaringen – onderzoek – budgetimpact. Dit is in lijn met de uitkomsten van de kennissynthese en verwerkt in de ontwikkelagenda welke eind september zal worden gepubliceerd.

ZonMw-programma Kunst en Cultuur in de Langdurige Zorg en Ondersteuning

Op basis van het succes van het LLK-programma, alsmede naar aanleiding van de uitkomsten van de kennissynthese en de MEBC, hebben Stichting RCOAK, Fonds Sluyterman van Loo, de ministeries van OCW en VWS en ZonMw het programma ‘Kunst en Cultuur in de Langdurige Zorg en Ondersteuning’ geïnitieerd. Dit programma heeft als doel de inzet van kunstinitiatieven in de langdurige zorg te verduurzamen en de cross-overs tussen beide sectoren te bevorderen. Om dit te realiseren worden de onderdelen van het drieluik cliëntervaringen – onderzoek – budgetimpact binnen het programma verder vorm gegeven. Een belangrijke stap hierin is het verzamelen van kennis over de werkzame elementen en effecten van kunstinitiatieven. Door kunstinitiatieven te onderzoeken met passende methodieken worden werkzame elementen zichtbaar gemaakt en de effecten van kunstbeoefening op de (positieve) gezondheid en welbevinden voor een breder publiek inzichtelijk. Maar ook het in kaart brengen en delen van succesvolle implementatie- en borgingsstrategieën moet bijdragen aan het verduurzamen van kunstinitiatieven.

DOEL SUBSIDIEOPROEP

De voorliggende subsidieoproep beoogt een stimulans te geven aan het uitvoeren van onderzoek bij bestaande kunstinitiatieven. Resultaten uit dit onderzoek moeten leiden tot meer kennis over en handvatten voor de werkzame elementen en effecten van deze initiatieven. Deze worden daardoor voor een breder publiek inzichtelijk en bruikbaar. Het uiteindelijk doel is de inzet van kunstinitiatieven in de langdurige zorg- en ondersteuningssector te verduurzamen.

Om dit te realiseren wordt vanuit het programma 'Kunst en Cultuur in de Langdurige Zorg en Ondersteuning' één subsidieoproep uitgezet voor één project bestaande uit twee samenhangende onderdelen namelijk onderzoek gericht op bestaande kunstinitiatieven en -programma's en een overkoepelende dynamische kennissynthese. Hieronder volgt een toelichting op de inhoud van deze onderdelen.

1. Onderzoek gericht op bestaande kunstinitiatieven / programma's.

Het onderzoek wordt uitgevoerd bij twee soorten bestaande kunstinitiatieven / programma's gericht op de doelgroep ouderen:

- Ongeveer 15 kunstinitiatieven¹ zijn geselecteerd die vanuit het LLK- programma zijn opgezet en nog steeds succesvol uitgevoerd worden. Een initiatief heeft meestal een focus op één specifieke kunstvorm (dans, theater, schilderen, etc.). Onderzoekers lopen met de initiatieven mee om kennis op te halen.
- Ongeveer 5 kunstprogramma's¹ zijn geselecteerd in primair intramurale settingen. De kunstprogramma's bestaan uit een reeks van verschillende kunstvormen die integraal op structurele wijzen worden aangeboden door een zorginstelling. De programma's worden als één geheel onderzocht binnen een zorginstelling.

De onderzoeken moeten zowel inhoudelijke kenmerken als procesmatige ervaringen en inzichten van de verschillende initiatieven in kaart brengen. De onderzoeken leveren kennis op over de effecten en werkzame elementen van deelname van ouderen aan kunstinitiatieven. Waarbij de focus vooral ligt op de bijdrage van de initiatieven op de niet-medische [dimensies van positieve gezondheid](#) zoals 'mentaal welbevinden', 'zingeving', 'kwaliteit van leven' en 'meedoen'. De onderzoeken leveren handvatten op voor het ontwikkelen en uitvoeren van succesvolle en duurzame kunstinitiatieven en programma's. Alsook aanbevelingen voor succesvolle inbedding ervan in (samenwerking met) zorgorganisaties. Het onderzoek geeft tenminste antwoord op de volgende vragen:

- Wat zijn de werkzame en niet werkzame elementen van het kunstinitiatief / programma? En op welke uitkomsten zijn ze werkzaam?
- Voor wie (te denken aan groepen zorggebruikers, mantelzorgers en professionals) werkt het initiatief / programma wel en voor wie niet en in welke omstandigheden?
- Hoe is de waardering en ervaring van de betrokken uitvoerders en deelnemers en wat zijn hun geleerde lessen?
- Wat is het bereik van het initiatief / programma?
- Hoe draagt het initiatief / programma bij aan de positieve gezondheid van de deelnemers (d.w.z. mentaal welbevinden, zingeving, kwaliteit van leven, meedoen)?
- Is het initiatief of programma uitgevoerd volgens de initiële opzet en waren er situatie gebonden aanpassingen nodig?
- Wat zijn de succes- en faalfactoren en wat zijn de getrokken lessen?
- Welke aanbevelingen kunnen er worden gedaan voor verbetering van het initiatief / programma?

¹ Wanneer u van plan bent een aanvraag in te dienen dan dient u zich aan te melden, waarna u inzicht krijgt in de geselecteerde kunstinitiatieven / programma's.

- Welke aspecten zijn bevorderlijk voor structurele borging van het initiatief / programma zowel binnen als buiten een zorginstelling?

Specifiek voor de kunstprogramma's geeft het onderzoek tenminste antwoord op de volgende vragen:

- Welke aspecten dragen bij aan succesvolle inbedding van het culturele programma in andere zorginstellingen?
- Welk effect heeft de combinatie van de verschillende kunstvormen binnen een zorginstelling?

2. Overkoepelende dynamische kennissynthese

Parallel aan de onderzoeken (onderdeel 1) vindt een overkoepelende kennissynthese plaats. Doel van deze dynamische kennissynthese is het continue ophalen van de verschillende inzichten, lessen en ervaringen uit de verschillende initiatieven en programma's van onderdeel 1. Daarnaast moet de kennissynthese deze lessen bundelen, analyseren en ook weer teruggeven aan de verschillende onderzoeken.

Tijdens de uitvoering van de projecten wordt er tussentijds op de verschillende niveaus gereflecteerd. De overkoepelende kennissynthese extraheert informatie uit onderzochte extramurale en intramurale initiatieven. Er wordt inzicht verkregen in wat de generieke werkzame elementen en de effecten op positieve gezondheid zijn van de verschillende initiatieven. De kennissynthese legt generieke succes- en faalfactoren vast en legt de verbinding tussen de kunstinitiatieven uitgevoerd in de extra- en intramurale setting. Daarnaast levert deze handvatten voor het opzetten van succesvolle en duurzame kunstinitiatieven en de inbedding ervan in de zorg en ondersteuning en hoe deze te evalueren.

De dynamische kennissynthese geeft opbrengsten en inzichten over de volgende aspecten:

- De do's don'ts voor de praktijk.
- Aanwijzingen voor grootschalig vervolgonderzoek naar effecten van kunstinitiatieven.
- Aanbevelingen met betrekking tot geschikte methoden voor praktijk gebonden evaluaties van kunstinitiatieven.
- Typologie van deelnemers (bij wie werkt het beter/minder).
- Beleidsimplicaties voor zorgbestuurders, gemeente- en rijksambtenaren.
- Suggesties voor het verbeteren van de verbinding tussen de cultuursector en de langdurige zorg en ondersteuningssector.
- Kosten-batenanalyse van projecten.
- Adviezen voor succesvolle borging- en implementatiestrategieën.
- Stakeholdersanalyse en prioritering van invloedrijke partijen.

De gekozen onderzoekopzet van beide onderdelen dient een duidelijk praktijkgericht karakter te hebben met een gedegen methodologische opzet, passend de te beantwoorden vragen. In de opzet dienen verschillende kenmerken van [actieonderzoek](#) terug te komen. Dit betekent dat het onderzoek participatief, reflectief en cyclisch van aard is. Ook is er nadrukkelijk aandacht voor de context en is er een gelijktijdig streven naar veranderen, leren en kennisontwikkeling.

Deze benadering van het onderzoek betekent dat er doorlopend resultaten en bevindingen worden opgehaald, die gedurende de looptijd van het project tussentijds teruggekoppeld worden aan de commissie.

RANDVOORWAARDEN

Wie kan aanvragen

- Universiteiten of hogescholen, eventueel in samenwerking met een kennisinstituut, kunnen een aanvraag indienen.
- Gezien de omvang en korte doorlooptijd van de opdracht, hebben samenwerkingsverbanden van universiteiten, hogescholen en kennisinstituten de voorkeur.
- De aanvragende organisatie dient bekend te zijn met het uitvoeren van actieonderzoek en hebben een pool aan onderzoekers tot hun beschikking.
- Het samenwerkingsverband heeft genoeg menskracht en middelen in huis om een omvangrijk project als beschreven binnen 12 maanden te kunnen uitvoeren.
- Eén persoon wordt aangesteld als projectleider en penvoerder van het project. De projectleider is verantwoordelijk voor de uitvoering en coördinatie van het project en is het eerste aanspreekpunt voor ZonMw.
- Een kunstenaar dient onderdeel uit te maken van de projectgroep. Dit mag een deelnemer zijn uit één van de kunstinitiatieven.
- Een zorgprofessional dient onderdeel uit te maken van de projectgroep. Dit mag een deelnemer zijn uit één van de kunstinitiatieven.
- Minimaal een ervaringsdeskundige(n) en/of naaste(n) dient onderdeel uit te maken van de projectgroep en een aantoonbare rol te vervullen in de verschillende te onderscheiden stadia van het onderzoek.

Welk bedrag kan aangevraagd worden

- Het maximaal aan te vragen budget bedraagt maximaal €250.000,- voor 12 maanden. Er is financiering beschikbaar voor één project.
- Alleen kosten voor het onderzoek kunnen worden aangevraagd. Kosten die verband houden met de voortzetting van de kunstinitiatieven worden op een andere wijze vergoed en zijn niet subsidiabel.
- Ervaringsdeskundige(n) moeten inhoudelijk betrokken worden. Hiervoor neemt u reiskostenvergoeding en vacatiegelden op in uw begroting.
- Er kan geen vergoeding voor zorgkosten of (ver)bouwkosten worden aangevraagd.
- Het is niet mogelijk om kosten die gemaakt zijn voorafgaand aan de officiële start van het project op te voeren of te declareren.
- 'Onvoorziene kosten' komen niet in aanmerking voor subsidie.

BEOORDELINGSCRITERIA

Subsidieaanvragen dienen te voldoen aan de Algemene subsidiebepalingen van ZonMw. Uw subsidieaanvraag wordt beoordeeld op relevantie en kwaliteit op basis van de onderstaande criteria.

Relevantiecriteria

Aansluiting programmadoelen

- De aanvraag sluit aan bij het doel van de subsidieoproep.
- De aanvraag sluit aan bij de doelstelling van het programma Kunst en Cultuur in de Langdurige Zorg en Ondersteuning.
- De gekozen benadering voor het onderzoek betekent dat er doorlopend resultaten en bevindingen worden opgehaald, die gedurende de looptijd van het project tussentijds teruggekoppeld worden aan de commissie en bruikbaar zijn voor de doorontwikkeling van het programma.

Relevantie voor de praktijk

- De aanvraag draagt aantoonbaar bij aan cross-over en de duurzame verbinding tussen de cultuursector en de langdurige zorg en ondersteuningssector.
- De aanvraag geeft concreet en aantoonbaar uitvoering aan de aanbevelingen uit de Kennissynthese Cultuur en Positieve Gezondheid en de ontwikkelagenda Kunst en Cultuur in de Langdurige Zorg en Ondersteuning.
- Er is een link met de uitkomsten van de macro-economische businesscase.
- Het project draagt bij aan het verkrijgen van meer inzicht in de bijdrage van kunstinitiatieven aan de niet-medische aspecten van positieve gezondheid door middel van concrete praktijkadviezen.
- Het project draagt bij aan leveren van geschikte methoden om de waarde van kunstinitiatieven aan te tonen.
- De toegevoegde waarde van de nieuw te verzamelen kennis is aannemelijk gemaakt.

Implementeerbaarheid

- De aanvraag maakt duidelijk op welke planmatige wijze de uitkomsten van het project verspreid, geïmplementeerd en geborgd gaan worden bij de doelgroepen van de kunstinitiatieven en de stakeholders.
- Het is duidelijk op welke wijze de opbrengsten toegankelijk worden gemaakt en gedeeld.

Kwaliteitscriteria

Probleemstelling en doelstelling(en)

- De doelstelling(en) van de aanvraag zijn duidelijk en SMART geformuleerd en sluiten aan bij de in de oproep gestelde vragen.
- Het plan van aanpak en de onderzoeksmethoden sluiten aan bij de probleemstelling en doelstelling(en).

Haalbaarheid

- Het plan van aanpak is concreet en doeltreffend beschreven.
- Er is aannemelijk gemaakt dat de indienende organisatie genoeg menskracht en middelen in huis heeft om een dergelijke omvangrijk project binnen 12 maanden te kunnen uitvoeren.
- De relatie tussen de onderdelen (onderzoek van de kunstinitiatieven, onderzoek van de kunstprogramma's en de dynamische kennissynthese) is duidelijk beschreven.
- Het onderzoek heeft een duidelijk praktijkgericht karakter met een gedegen methodologische opzet, passend bij de doelstelling en de te beantwoorden vragen.
- Verschillende [kenmerken van actieonderzoek](#) komen duidelijk terug in het plan.
- Er is een duidelijke omschrijving van de rollen en taken van de leden van de projectgroep en overige samenwerkingspartners.

- Er wordt aantoonbaar aandacht besteed aan gender, culturele achtergrond en het cliëntenperspectief.
- In het plan van aanpak is een duidelijke en realistische planning opgenomen inclusief tussentijdse rapportages inzake beoogde (tussen)resultaten.
- De haalbaarheid van het project is aan de hand van een heldere beschrijving van de kansen en bedreigingen inzichtelijk gemaakt.

Projectgroep & samenwerking

- Er zijn minimaal een (professioneel) kunstenaar en een zorgprofessional betrokken bij het project.
- Samenwerking tussen verschillende relevante beroepsgroepen en organisaties komt tot uitdrukking in de samenstelling van de projectgroep, plan van aanpak en de begroting.
- De projectgroep heeft commitment voor samenwerking en tussentijdse reflectie met zowel de cliënten, zorgprofessionals als opdrachtgevers en het tussentijds delen en verspreiden van opgedane ervaring en kennis.
- De bijdrage van elk projectgroep lid aan het project is duidelijk omschreven.
- Er wordt bestaande kennis van de projectgroep en andere samenwerkingspartners ingebracht en het project bouwt voort op deze kennis.
- Ervaringsdeskundigen zijn vanaf de start aantoonbaar betrokken bij de opzet en uitvoering van de aanvraag.

Begroting

- Het aangevraagde budget is realistisch onderbouwd op basis van de omvang en opzet van het project.
- Er is in de begroting duidelijk onderscheid gemaakt tussen de verschillende onderdelen (onderzoek van de kunstinitiatieven, onderzoek van de kunstprogramma's en de dynamische kennissynthese).
- Inzet van ervaringsdeskundigen en hun naasten is opgenomen in de begroting.
- Een deel van het projectbudget (minimaal 5%) is gereserveerd voor verspreiding en toepassing van projectresultaten en dit is zichtbaar gemaakt in de begroting.

PROCEDURE & TIJDPAD

Houd bij het schrijven van de subsidieaanvraag rekening met de volgende punten:

- Schrijf uw aanvraag in het Nederlands.
- Uitgewerkte subsidieaanvragen dienen te voldoen aan de [Algemene subsidiebepalingen](#).

Beoordelingsprocedure

De beoordelingsprocedure vindt plaats in de volgende 5 stappen:

- Stap 1. De subsidieaanvraag wordt beoordeeld op basis van de kwaliteitscriteria door een referenten.
- Stap 2. Wanneer de referenten vragen hebben over uw aanvraag, krijgt u de gelegenheid een nadere toelichting te geven (wederhoor).
- Stap 3. Alle aanvragen, inclusief het oordeel van de referenten en het wederhoor, worden voorgelegd aan de programmacommissie.
- Stap 4. Op basis van het voorlopige oordeel van de programmacommissie worden de meest kansrijke aanvragers uitgenodigd voor een pitch in week 47. Hierin krijgt u de kans om uw aanvraag toe te lichten kunt u ingaan op evt. vragen van de commissie.
- Stap 5. De programmacommissie formuleert op basis van de aanvraag, het wederhoor en de pitch een definitief kwaliteitsoordeel en beoordeelt de relevantie. Waarna de programmacommissie een eindoordeel formuleert en het ZonMw-bestuur adviseert over honorering of afwijzing van uw subsidieaanvraag.

Tijdpad

Deadline indienen uitgewerkte subsidieaanvraag	Woensdag 16 oktober 2019, om 14.00 uur
Ontvangst commentaar referenten	Donderdag 24 oktober 2019
Deadline indienen wederhoor	Vrijdag 1 november 2019
Pitch	Week 47 (18 – 22 november)*
Besluit	Dinsdag 26 november
Uiterlijke startdatum	Donderdag 5 december

*Exacte datum van de pitch volgt na vooraanmelding.

INDIENEN

Vooraanmelding vereist

Wanneer u van plan bent een aanvraag in te dienen, dient u eerst zich eerst aan te melden door een mail te sturen naar cultuurenzorg@zonmw.nl. Vermeld daarin uw naam, organisatie en telefoonnummer. Wij nemen dan zo snel mogelijk contact met u op en voorzien u van de benodigde informatie.

Indiening (via ProjectNet)

Aanvragen kunnen uitsluitend en conform de richtlijnen worden ingediend via het online indiensysteem van ZonMw (ProjectNet). Sluitingsdatum voor het indienen is 16 oktober 2019, om 14.00 uur.

TIPS

- Als u nog niet eerder met ProjectNet heeft gewerkt moet u zich eerst aanmelden als 'Nieuwe gebruiker'. Zie de [handleiding](#) om een account aan te maken.
- Zie voor meer informatie de toelichtingen in ProjectNet

Wij raden u aan om, voordat u uw aanvraag digitaal indient, een PDF van uw aanvraag uit te printen en na te lopen op onregelmatigheden. Vooral als u uw aanvraag eerst in Word heeft opgesteld en vervolgens naar ProjectNet heeft gekopieerd, kan het voorkomen dat sommige tekens (zoals aanhalingstekens) niet goed worden omgezet. U kunt dit in ProjectNet zelf corrigeren.

Verklaring akkoord indienen uitgewerkte subsidieaanvraag

Direct na het digitaal indienen van de uitgewerkte subsidieaanvraag wordt u gewezen op het formulier 'Verklaring akkoord indienen uitgewerkte subsidieaanvraag'. Wij verzoeken u deze te voorzien van de handtekening van de 'bestuurlijk verantwoordelijke' en de 'hoofdaanvrager' en deze per e-mail te sturen naar ZonMw, cultuurenzorg@zonmw.nl, t.a.v. Sabina Johal. De verklaring dient uiterlijk 1 week na indiening via ProjectNet binnen te zijn.

Inhoudelijke vragen

Voor inhoudelijke vragen kunt u contact opnemen met:

Liset de Reus (programmamanager), 070 3495184, reus@zonmw.nl

Technische vragen

Bij technische vragen over het gebruik van het online indiensysteem van ZonMw (ProjectNet) kunt u contact opnemen met de servicedesk: maandag t/m vrijdag van 08.00 tot 17.00 uur, 070 349 51 78, projectnet@zonmw.nl. Vermeld in uw e-mail uw telefoonnummer zodat wij u eventueel kunnen terugbellen.

Downloads en links:

- [Subsidiebepalingen](#)
- [Procedurebrochure aanvragers](#)
- [Begroting](#)